

Et barn vokser ud af sine sko

RICHARD SWARTZ

Barnet nægtede at lade sig komme til verden på andet end sine egne betingelser. Det tog sig god tid, barnets mor gik svanger med det over tiden. Lægerne var bekymrede for barnets mor. Bag ryggen på det ufødte barn overvejede de at skære det i stykker med deres instrumenter for at redde dets mor. Det var i december, allerede længe over tiden. I fjorten dage havde barnet nu nægtet at lade sig føde, og lægerne var bekymrede, barnets mor trak vejret tungt, hun var svulmet mere op end hvis hun havde haft et normalt barn i maven. Hendes bug var helt rødstrimet, og når lægerne lagde stetoskopet mod den, hørte de barnets hjerte slå stædigt derinde i mørket. Uroen voksede. Barnets vægren ved at befatte sig med verden på andet end sine egne betingelser truede med at medføre også dets mors død, og på ny begyndte lægerne at overveje om det bedste alligevel ikke var at klippe barnet i stykker inde i moderens krop og med tangen trække hvert stykke frem mellem benene på hende for én gang for alle at skaffe sig af med sådan et barn.

Så lod barnet sig pludselig føde.

Sin mistillid til verden skulle det dog beholde. Det viste sig at barnet var kejthåndet. Der findes et fotografi hvor barnet står med den venstre hånd lagt oven på hovedet. Det er sommer, og hånden skal beskytte mod fluer. Håret er af hygiejniske grunde klippet tæt ind til hovedet. Barnet vil ikke have at fluerne skal sætte sig på dets næsten nøgne hoved. På fotografiet står barnet i matrostøj sammen med sin yngre bror foran sommerhuset med venstre hånd stædigt anbragt oven på hovedet som værn mod fluerne. Hele sommeren gik barnet omkring i denne strenge positur, og så megen mistillid og stædighed hos så lille et barn var ildevarslende.

Så stærk var mistilliden til verden i barnet at den formede dets udseende og adfærd. Mistilliden bredte sig ud i den venstre hånd, til alle fem fingre i denne verden for højrehåndede, men den venstre hånd er alt hvad barnet har til rådighed. Barnet på fotografiet tror stadig at det fører en kamp mod fluer uden at vide at den kamp som er begyndt er så meget større og mere skæbnesvanger, kampen mod verden selv, og at barnet i denne kamp vil være helt alene. Barnet ved heller ikke hvor lidt en enkelt hånd formår at udrette. Barnet knyttede sin venstre hånd, uvidende om at ikke engang en knytnæve yder megen beskyttelse, hverken mod fluer eller verden. Men fluerne summer, og dette er endnu et meget lille barns verden. Fluerne summer i solskinet. Det er sommer. Alt rummes på et eneste fotografi.

Større end det er barnets verden ikke.

Den verden barnet fødtes ind i var en verden i opbrud og forvandling. Verden var ikke mere som før, men denne forvandling havde intet at gøre med de fjorten dage hvor barnet havde nægtet at lade sig føde. De fjorten dage havde hverken gjort fra eller til, de havde ikke tilladt barnet at vælge sig den verden det ønskede, men i stedet næsten taget livet af både barnet og dets mor. Verden lod sig ikke forstyrre. Barnets indflydelse på den var lig nul.

Men helt andre kræfter end barnets vægren og mistillid var ved at forandre verden så barnets far eller farfar snart ikke længere ville kunne genkende sig i den. Kun brudstykker af deres egen verden skulle blive tilbage, og denne forvandling var sket så pludseligt at det bagefter var svært at sige hvornår den skulle have fundet sted. Disse brudstykker blev dog så længe tilbage i det, der skulle blive barnets

verden, at det kunne gøre sig en klar forestilling om sin fars og farfars verden, også da den helt var forsvundet. Men barnets søskende, kun få år yngre, ville ikke længere have en sådan forestilling. Barnet havde fået et angelsaksisk navn. Dets lidt ældre legekammerater havde svenske og tyske navne som var gået af mode da barnet blev født. I den verden hvor barnet voksede op rejste eleverne sig stadig fra pulten for at svare på lærerens spørgsmål. Lussinger og lynnedslag var almindelige. Man kom på fornavn, elever blev bortvist, der blev drukket dus, en morder gik frit om i skoven. Piger nejede og drenge bukkede. Uretfærdige afstraffelser modtoges uden protester, lommepege var symbolske, skoledagen begyndte med morgenbøn, og lørdag aften samledes familien omkring radioapparatet. Tøj arvede barnet fra en ældre fætter, det kom med posten, skjorterne havde huller til flipnålen. I barnets verden var der stadig bogmærker, isbærere med store tænger, bude, som gik om til køkkendøren, og gademusikanter som barnet fra det åbne vindue kastede penge ned til, små kobbermønter indsvøbt i papir. Da barnet voksede op, var der stadig sprittere, vandhoveder, vagabonder, afsindige pebermøer som levede sammen med duer, skærslippere, dårekistelemmer med deres indkøb og portnere, mægtigere end bankierer. Barnet lærte sig at slå med le og spille hartsfiol,¹ sad på bukken bag ved heste, kunne de vigtigste salmer udenad, gik på das i gården, brugte cykelklemmer, fik klippet huller i sporvognsbilletten, tog huen af for voksne og sagde De til dem, blev bedøvet med æter, skar rørføjter, smeltede tinsoldater i hvide former, fik nyttige julegaver, gik på danseskole, sad længst nede ved bordet, bad aftenbøn, tvivlede på Guds eksistens og græd over sin egen vantro, gav lærerinden et æble, stod i skammekrog, skrev med kridt, spiste kridt, så en død hval udstillet på et af byens torve, oplevede solformørkelser med et sodet glasstykke for øjnene og løb hjem med tungen ud af halsen for ikke at komme for sent til middagsmaden.

I alt dette lignede barnets verden dets fars eller farfars verden. Men barnets søskende, kun få år yngre, skulle ikke komme til at opleve noget af dette. I deres verden var der ikke længere nogen isbærere eller heste.

Den første skolefrøken havde en krave som et stykke hvidt crêpepapir. Når dette papir ikke stak op af hendes sorte dragt, opbevarede det hos frisøren som stak det ind under barnets skjorte og som nu på sin måde formede og tugtede barnet, og når det var sluppet af med crêpepapiret hos frisøren, dukkede det op igen hos lærerinden sådan at barnet forstod at de voksne ikke havde nogen anden hensigt end at sætte ham på plads, men ikke hvordan papiret hele tiden kunne være foran ham. Verden var et tomt hvidt papir. Altid var det hvide papir allerede dér foran ham, de voksnes verden var overalt, og lærerinden lærte barnet at regne og skrive på det tomme papir og til dette formål at bruge den allerbedste hånd. Når de andre regnede eller skrev førte de pennen over papiret med højre hånd, med samme hånd vendte de bladene i bogen, men dette barn havde kun sin venstre.

Den anden lærer bar en grå kittel fyldt med farvepletter. Han tørrede penslerne af på den og talte halvt fraværende til barnet og de andre elever i en dragt han havde rullet af gråt maskinpapir. Den anden lærer var træt; han stod foroverbøjet som de streger barnet prøvede at lave på den hvide gennemsigtige side i skønskrivningsheftet ved hjælp af det linerede papir under den hvide side. Men barnet skrev med venstre hånd. Blækket nåede ikke at tørre før den venstre hånd i trods gned det ud den selv havde skrevet. Heftet fyldtes med blæk som barnet med sin venstre hånd gned ud over siderne, og den anden og trætte lærer bøjede sig ned over barnet, skød brillerne op i panden og sukkede. Den venstre hånd var ikke egnet til skønskrift. Men barnet havde ikke nogen anden, ingen højrehånd som havde kunnet forme de runde bogstaver med streger som på papiret blev forventet af barnet.

Den venstre hånd forvandlede hver time med skønskrift til en ond cirkel af ødelæggelse. Den gned ud hvad den selv havde skrevet ned, rev ned hvad den selv havde rejst, og hver lørdag blev barnet tvunget til at sidde tilbage til en ekstra times skønskrivning mens de andre børn kunne gå hjem. Den anden lærer skød brillerne op i panden og rystede på hovedet over så megen ødelæggelsestrang. Men

barnet blev ikke straffet. Den anden lærer smækkede ham ikke over fingrene med linealen. Den venstre hånd var ikke værdig til straf; en straf ville have krævet at der også var noget at rose hos barnet, ligesom en venstrehånd kræver en højrehånd, netop den højrehånd som barnet manglede, og den anden og trætte lærer sukkede.

Gerne havde han jo mindet barnet om verden: han havde gerne straffet det, med sin lineal slået barnet over fingrene.

Barnets farfar var en dannet mand, en verdensmand. Han ejede en skofabrik og var blevet rig på støvler. Verden havde været på hans side. To store europæiske krige havde skabt masser af arbejde på hans fabrik og to gange gjort ham til millionær, derefter ruineret ham lige så mange gange da krigen pludselig havde været forbi. Militærstøvler var ikke længere en efterspurgt vare og hans formue forduftet. Barnet besøgte ham i hans bibliotek. Farfar sad i biblioteket omgivet af sine bøger og læste. Pengene var væk, men bøgerne var blevet tilbage, indbundet i det skind som ikke var blevet brugt til støvler. Også støvlerne var væk. De gik nu i opløsning i grave spredt over hele Europa sammen med dem som havde haft dem på fødderne, men barnets farfar sad blandt sine bøger i bibliotekslampens skær og læste, et svagt lys faldt over siderne i hans bog. Barnets farfar læste gerne om de to krige han havde tjent sine penge på. Med sine støvler havde han gjort sit til at ødelægge verden, men nu, omgivet af alle sine bøger, havde han glemte dem. Verden havde ikke længere brug for ham, og selv havde han glemte sit bidrag til at ødelægge den. Alt hans skind var blevet brugt til støvler, kun det der var blevet til overs havde bøgerne fået glæde af, og barnet elskede sin farfar. Fabrikken havde han overladt til sine børn og slægtninge. Bøgerne var det eneste der nu optog ham. Uforstyrret af den verden, som det ikke var lykkedes ham at ødelægge, sad han i sit bibliotek med barnebarnet på skødet, løftede øjnene fra bogen og smilede til det.

Men måden han engang havde arbejdet sig frem på kunne ikke skjules: ganske vist var støvlerne helt forsvundet, men bøgerne stod i biblioteket som en

påmindelse om støvlerne; det skind, der ikke var blevet brugt til dem, bevarede nu det bedste fra verdenslitteraturen, for barnets farfar var en dannet mand, en verdensmand.

Barnet havde lukket sin venstre hånd til en knyttet næve. Uden at åbne den ville barnet ikke kunne gribe efter verden. Barnet betragtede sin knyttede venstre næve uden at vide hvad den skulle bruges til. Den venstre hånd var ved at tage overhånd i barnets liv, men barnet ville ikke mere stå udenfor, det ville blive som alle andre. At blive som alle andre var det samme som at hugge den venstre hånd af.

Arbejderne på fabrikken kunne godt lide barnet. Med arbejderne omgikkes det på en så utvungen måde at illusionen om at barnet hørte til her næsten var fuldstændig. Det var kun om sommeren barnet var beskæftiget på fabrikken. Det optrådte høfligt og beskedent; det lod sine overordnede forstå at det helt underkastede sig deres instruktioner, lagde særlig vægt på ikke at udnytte sin herkomst til egen fordel, og for arbejderne var dette lige så sympatisk som besynderligt: at dette barn, som trods alt hørte til den familie som nu i anden generation ejede fabrikken og som de ikke ventede sig noget godt fra, næsten var som et almindeligt menneske. Næsten. For nogle af arbejderne, to eller tre, havde mistanke om at alt dette var forstillelse, en kvalmende sleskhed der ville høre op med sommeren hvor barnet ikke længere ville løbe frem og tilbage med kuverter og fremmødelister mellem fabrikkens afdelinger, og at de, fabrikkens arbejdere, i en ikke alt for fjern fremtid ville støde på barnet igen, denne gang i et af direktionslokalerne hvor fabrikkens direktører, alle medlemmer af samme familie, tog imod med lysebrune kitler over deres jakkesæt.

Fabrikken havde flere etager: tilskæreri, nådleriet, pinderiet, afdelingen for forsåling og pudseriet, de fem arbejdsfunktioner som hører sammen med enhver rigtig sko eller støvle, men som nu er blevet erstattet med klisterværk og på den måde har gjort sko både billigere og dårligere. Fabrikken havde økonomiske vanskeligheder hvad der til dels skyldtes fabriksbygningens forældede konstruktion, dette

at fremstillingen fandt sted på forskellige niveauer oven over hinanden. Hvad der under farfars to krige ikke havde skabt problemer, var i fredstid og med voksende konkurrence fra udlandet i stadig højere grad blevet en ulempe og årsag til hadefulde skænderier inden for familien. Alligevel er det sandsynligt at de forskellige etager trods alt bidrog mindre til de stadige økonomiske problemer og den endelige konkurs end det faktum at virksomhedens direktører udelukkende blev rekrutteret fra familiekredsen, en samling drukkenbolte eller rene undermålere.

I Italien fandtes allerede moderne og lyse skofabrikker uden mindste lighed med familiens dystre murstensborg, fabrikker i ét plan, ligeledes rene familieføretagender. Langt senere skulle barnet komme til at besøge sådanne fabrikker sammen med sin far. Men disse italienske skofabrikfamilier var også mindre familier; familiemedlemmerne syntes alle at kunne rummes i en fabrik som ikke var større end at kunne give hver af dem en meningsfuld beskæftigelse, mens barnets fabrik ikke var stor nok til en familie hvor alle var forhippede på at være direktør og sidde alene og styre, ofte uden at vide hvad de andre direktører, alle i slægt med hinanden, samtidig styrede i deres kontorer. På den måde måtte der opstå forvirring på sådan en fabrik, en forvirring som allerede på forhånd var udelukket i den italienske i kun ét plan, ejet af en familie som ikke havde flere medlemmer end at alle styrede virksomheden i samme retning.

Mens barnet fjøede sig efter arbejderne ude på fabrikken, var alle familiens direktører i hver deres kontorer på direktionsgangen optagede af at styre virksomheden, men i forskellige retninger. De viste sig aldrig i de vældige fabrikshaller med deres øredøvende larm. Barnet måtte her alene repræsentere familien, en overmægtig opgave da det også manglede egentlige instruktioner.

Barnets opgave var at være stik-i-rend-dreng: men som to eller tre arbejdere allerede havde anet, havde familien andre planer for barnets fremtid end at det rask og pålideligt skulle løbe med fremmødelister fra den ene afdeling til den anden, planer der dog forblev uudtalte så barnet ikke vidste hvad der

forventedes af det og hvordan det skulle opføre sig her på fabrikken for bedst muligt at sikre familiens interesser der var truet alle steder fra. Snart opdagede barnet arbejdere som trak sig tilbage for at ryge i arbejdstiden; snart kvinder ved nådlingen som ikke gad sy de sømme om som ikke havde fæstnet overlæderet ved sålen som de skulle; overalt opdagede barnet en vaklende disciplin så snart en af de ældre værkførere, der havde været i familiens tjeneste siden farfars og de to kriges tid, vendte ryggen til. Værkførerne opdagede ikke hvad der skete. Barnet derimod så det, men uden at vide hvad det skulle gøre ved det. Hvem af slægtningene skulle det have forstyrret? Hvem skulle det have advaret? Alle syntes de at have meget travlt og hilste ikke på barnet når det en gang imellem også havde ærinde til direktionen. Uden at hilse ilede de forbi i korridoren med den brune kittel flagrende omkring sig, og skulle det være lykkedes for barnet at standse en af dem når han passerede forbi, ville det sandsynligvis have fået en ordre som straks ville være blevet modsagt af den næste slægtning han tilfældigvis mødte og på den måde gjort barnet endnu mere forvirret end det allerede var. Ingen steder var der råd at få, og uden råd og vejledning ville barnets kamp for at redde fabrikken være forgæves. Og så længe alle familiemedlemmerne, også dem der ikke arbejdede på fabrikken, uden at betale fortsatte med at indlevere bestillinger på flere ridestøvler, hjemmesko eller spadseresko i box calf, leverancer som kunne beskæftige en hel afdeling i dagevis, var barnets vindende og forbindtlige optræden fuldstændig spildt. Mens barnet som ansat i fabrikken beflittede sig på at tjene familiens interesser og prøvede at få arbejderne over på sin side for at afværge den økonomiske katastrofe, gjorde de familiemedlemmer, som blot viste sig på fabrikken for de private bestillingers skyld, alle barnets anstrengelser til skamme; bestillingerne af laksko til konfirmationen gik ud over barnets anstrengelser, de evindelige ridestøvler eller hele samlinger af broguesko i forskellige farver, i box calf eller mocca, truede med at tilintetgøre alle barnets opofrelser for familien, og jo længere væk disse familiemedlemmer boede, jo mindre andel de

havde i fabrikken, desto mere hæmningsløse var deres bestillinger.

Blot en enkelt af disse bestillinger kunne ødelægge dage af barnets bestræbelser. Men hvem af slægtningene havde vist sin påskønnelse af disse bestræbelser? Hvem havde ydet den person erkendtlighed som ganske vist endnu kun var et barn, men alligevel ikke havde tøvet med at stille sig i første række da det havde opdaget hvordan familiens stilling på fabrikken lige så stille blev undergravet? Hvem af slægtningene havde under denne kamp skænket barnets beskedne alder en tanke, dets kejthåndethed, dets mangel på erfaring om verden? Hvorfor havde ingen set det vanvittige i at et barn på egen hånd skulle være nødt til at tage kampen op for familien mens alle de andre bogstaveligt kun tænkte på at sko² sig og med nye bestillinger drev familiens fabrik i fordærv? Men slægtningene tav uden at tage notis af barnets kamp.

Kun barnets ven veg ikke fra dets side. Den anden stik-i-rend-dreng, nogle år ældre end barnet, skulle blive tilbage på fabrikken når sommeren var forbi. Hans venskab lignede trofastheden hos en hund, og barnet både påskønnede og gengældte det, men anede samtidig at det ikke kunne tillade sig at indvie ham i den familieopgave som skjultes under drengens arbejde som stik-i-rend-dreng, at deres venskab ville tage skade hvis den fast ansatte stik-i-rend-dreng var blevet indviet i en kamp som her foregik i al stilhed, og at han, trods venskabet, alligevel måtte henregnes til den anden side, til arbejderne og ikke til familien. Den fast ansatte stik-i-rend-dreng så på barnet og lo. Hans øjne strålede, og hans hår var helt glansløst og hvidt som om han ikke havde arbejde på en skofabrik, men i et bageri og var blevet dypet i mel. Den fast ansatte var albino. Det venskab, der var opstået mellem ham og barnet, var opstået på fabrikken, men fabrikkens skæbne måtte ikke gøres afhængig af det, venskabet kom i anden række, i første række kom fabrikken, alt andet ville have været at svigte familien og sandsynligvis fremskynde det økonomiske sammenbrud. Selv om det gjorde ondt på barnet, valgte det i alt hvad der vedrørte fabrikken at være loyal over for sin egen side. Familien kom i første række, og hvor

nødig barnet end så det, rejste der sig derfor en mur for dette venskabs muligheder, en mur der rejstes fra barnets side og som dets ven, den fast ansatte stik-i-rend-dreng, ikke kunne se, men alligevel var der, men en dag ville han opdage den, og barnet så med ængstelse frem til denne dag mens det byggede videre på muren, og venen lo over hele hovedet mod barnet, sønnen af en af fabrikkens ejere og direktører som nu sad her med den fast ansatte stik-i-rend-dreng, krøbet op på et bundt skind i lagerrummet.

Fabrikken gik forud for alt. Familie gik forud for venskab, og endnu vidste den fast ansatte intet herom, men barnet vidste det, og hvad det vidste, ville det ikke lade sig mærke med. Endnu sad de to stik-i-rend-dreng leende ved siden af hinanden på samme bundt skind, et venskab som ville have været udelukket mellem arbejder og direktør, men et venskab som her på lageret endnu eksisterede, selv om det snart skulle være forbi. Leende og lykkelige holdt de to venner om hinanden, en egoistisk lykke som uden for lagerrummet ville være blevet lagt dem begge til last og berøvet dem i samme øjeblik de atter var blevet sat i arbejde.

Lagerrummet lå ved siden af det prøverum hvor alle familiens private bestillinger var blevet samlet og arkiveret i et ringbind mærket „F“, og hvor også barnet en gang denne sommer blev taget hen for at prøve nye sko. Det fandt sted på barnets friftermiddag. Sammen med sin far indfandt barnet sig på fabrikken, men nu gennem hovedindgangen og ikke over gården, iført det jakkesæt, som skulle gøre valget af dertil egnede sko og farver lettere. Allerede det at træde ind på fabrikken gennem en anden indgang end den sædvanlige indgav barnet bange anelser, også arbejdernes demonstrative nonchalance, de, der ellers plejede at nikke venligt til barnet, nægtede at hilse nu, mens det sammen med sin far gik gennem den nedre fabriksdal på vej til prøverummet hvor et lysebrunt papir allerede var lagt ud på gulvet for at tage mål af barnets fødder. De gamle sko var for små. Det forventedes af barnet at det tog det par af, der var for små, og på strømpe-sokker stillede sig midt på papiret, mens en af fabrikkens modellører bøjede sig på knæ foran barnet og med en blækbleyant tegnede de to fødder, den

venstre og den højre, af på papiret. Et målebånd lagdes om ankel og tæer, og barnet havde villet advare sin far, der stod ved siden af og kom med sagkundige kommentarer, advare ham om den truende konkurs og arbejdernes snuhed, inklusive modellørens, som barnet kendte så meget bedre da det dagligt færdedes blandt arbejderne, mens barnets far, trods et helt liv i skobranchen, intet vidste, fuldt optaget som han var af at styre, følgelig helt uvidende om hvad der foregik ude på fabrikken og derfor ikke situationen voksen, selv om hans sagkundskab, det fremgik af modellørens modvillige mine, imponerede de tilstedeværende arbejdere.

Barnet havde villet advare ham, men forblev stumt. Mens det stod på papiret, vidste det ikke længere hvem det havde svigtet og hvem der havde svigtet barnet, vidste ikke på hvis side det stod, kun at denne måltagning var helt meningsløs og at de nye brune sko i box calf, seks par, som blev bestilt nu hvor papiret med barnets af tegnede fødder var blevet foldet sammen og lagt til side i en særlig skrivebordsskuffe reserveret familien, seks par sko, som ville beskæftige en hel afdeling i to eller tre dage, at disse sko aldrig ville komme i anvendelse, at barnet aldrig ville komme til at have dem på fødderne.

Hvad vidste barnets far egentlig om sine ansatte? Med sin knappe og bryske facon levede han i indbildningen om at indjage respekt, holde dem på plads, og muligvis lykkedes det så længe han var til stede, men desto større var deres respektløshed når han var gået. I samme øjeblik bestillingen var afsluttet og han vendte tilbage for at styre, var skoernes skæbne afgjort, og da de nogle dage efter med bud ankom til barnets hjem, indsvøbt i silkepapir og dufte af det bedste læder, viste de sig at være et halvt nummer for små. Både den venstre og den højre sko var for små. De klemte barnets tæer så det var umuligt af have dem på. Ikke et skridt kunne barnet tage i sådanne sko, og seks par sko blev i deres papæsker stående i et garderobeskab for senere at blive båret op på loftet hvor de forsvandt.

At skoene, bestilt efter mål, var for små syntes at ærgre barnets far langt mere end barnet som i forvejen havde vidst hvad der ville ske, som vidste at det havde været bedre at købe almindelige sko i en

forretning end at kaste sig ud i dette vovestykke med en bestilling på familiens egen fabrik. Hvad der var sket med barnets sko, var jo heller ingen tilfældighed, det samme skete med alle sko der blev fremstillet på fabrikken, hvad der gjaldt for de privat bestilte gjaldt også for dem der ikke var bestilt af nogen, alle fabrikkens sko var et halvt nummer for små eller for store, forsynet med skæve randsømme eller sprukket overlæder, således at summen af alle disse sko afslørede den systematiske ødelæggelse af første klasses læder der her gik for sig, en fremstilling af sko som verden ikke havde brug for selv om den under to krige havde haft brug for fabrikkens støvler, men ingen ny europæisk krig var i sigte, og jo flere par sko der blev fremstillet på familiens fabrik, desto nærmere kom den endegyldige konkurs, og at den eneste redning havde været at standse virksomheden, at stoppe maskinerne, at fyre arbejderne som ikke havde andet i tankerne end familiens undergang og derfor ødelagde alt det læder de kom i nærheden af.

Vidste barnets far overhovedet intet om dette?

Sandsynligvis gjorde han, selv om han ikke viste det. Den hastigt opflammende vrede da de seks par sko blev leveret, en vrede som lige så hurtigt lagde sig igen, kan have været en antydning af at han havde gennemskuet hvad der gik for sig på fabrikken. Til trods for at barnets far kunne synes at være helt optaget af at styre og ikke havde nogen kontakt med selve fremstillingen, havde han en klar forestilling om at han styrede en virksomhed uden fremtid, at han og de andre styrende familiemedlemmer ikke kunne gøre stort andet end hist og her at strække en hånd frem mens de stoisk afventede undergangen. Alle ville gå under. For hvad barnets far opfattede som arbejdernes systematiske ødelæggelse af virksomheden var også rettet mod dem selv, og erkendelsen heraf var hans og de andre direktørers hemmelige tilfredsstillelse: dette at de vidste at familiens fabrik ville gå konkurs og at de intet kunne gøre ved det, men at arbejderne ville gå tomhændede derfra, mens de selv trods alt ville kunne få en del penge ud af at sælge grunden og inventaret.

Det var hævnen. Nok kunne arbejderne bevidst fremstille sko som var for små til en af direktørernes

sønner, men skadefryden over en sådan „bedrift“ var alligevel begrænset og familiens tilfredsstillelse så meget større da den vidste at arbejderne meget snart ikke ville kunne fremstille noget overhovedet. Hvem der i sidste ende havde besejret hvem var en smagssag. Men barnets far var i sin bitterhed alligevel ganske tilfreds. Han kunne tillade sig at glemme arbejdernes attentat mod sin søn og sig selv, han kunne lade de efter mål bestilte, men for små sko forsvinde i et garderobeskab og siden på loftet. Ham selv kostede det meget lidt; det forhøjede kun de forventninger hvormed han så frem til den dag hvor alle fabrikkens arbejdere ville stå uden arbejde og løn. Afventende den dag fortsatte han med at styre som om intet var sket, og barnets ønske om at advare og hjælpe ham var blot udtryk for et barns følsomhed, en umodenhedens hysteriske refleks, en barnlig hjælp som havde været overflødig og kun ville have irriteret ham.

Barnet forstod intet af dette. Dets eneste ønske havde jo været at få lejlighed til at demonstrere sin hengivenhed, til beskyttende at kunne stille sig foran sin far. Der skulle han pludselig få øje på sin egen søn. Således havde barnet forestillet sig det. Barnets far skulle med sine egne øjne se at hans søn var på hans side, uden betænkning rede til at ofre sig for ham.

Hvor gerne havde barnet ikke opgivet sit venskab med en stik-i rend-dreng hvis det havde kunne vinde sin egen far!

I enhver metafor skjuler der sig et stykke kød som venter på at tage overhånd og fordrive det billede det har affødt. På ny betragtede barnet sin knyttede næve. Nu åbnede barnet hånden og betragtede dens inderside. Det lod sin åbne venstre hånd hvile i skødet og som ved en tilfældighed rørte den let ved den højre; med venstre hånds fingre strøg barnet hen over sin højre hånd som for at finde ud af hvem det var. Den venstre hånd gled hen over den højre, og se, nogen anden måde fandtes ikke: der var ingen anden vej ind i verden.

Oversætterens noter

1. „spela hartsfiol“: lave spektakel ved at gnide med harpiks på en udspændt snor.
2. „sko sig“: berige sig.